

Projektna naloga: Izlov tujerodnih vrst želv iz območja Natura 2000 Ljubljansko barje.
Javno naročilo: Izlov tujerodnih vrst želv na območju Natura 2000 Ljubljansko barje (SI3000271).
Pogodba št. 430-103/2018-09.
Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Izlov tujerodnih vrst želv iz območja Natura 2000 Ljubljansko barje

3. delno poročilo

CKFF

CENTER ZA KARTOGRAFIJO
FAVNE IN FLORE

Miklavž na Dravskem polju
november 2020

Projektna naloga: Izlov tujerodnih vrst želv iz območja Natura 2000 Ljubljansko barje.
Javno naročilo: Izlov tujerodnih vrst želv na območju Natura 2000 Ljubljansko barje (SI3000271).
Pogodba št. 430-103/2018-09.
Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Izlov tujerodnih vrst želv iz območja Natura 2000 Ljubljansko barje

3. delno poročilo

Izvajalec: Center za kartografijo favne in flore
Antoličičeva 1
SI-2204 Miklavž na Dravskem polju

Vodja projekta: Marijan Govedič, univ. dipl. biol.

Naročnik: Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje
Podpeška cesta 380
SI-1357 Notranje Gorice

Pogodba št. 430-103/2018-09

Datum:
13. 11. 2020

Center za kartografijo favne in flore

Direktor
Marijan Govedič, univ. dipl. biol.

SEZNAM DELOVNE SKUPINE

Center za kartografijo favne in flore
Antoličičeva 1, SI-2204 Miklavž na Dravskem polju

Marijan Govedič, univ. dipl. biol.

Ali Šalamun, univ. dipl. biol.

Priporočen način citiranja:

Govedič, M. & A. Šalamun, 2020. *Izlov tujerodnih vrst želv iz območja Natura 2000 Ljubljansko barje*. 3. delno poročilo. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 8 str., priloge. [Naročnik: Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje, Notranje Gorice].

Sestavni del poročila so priloge.

KAZALO

KAZALO SLIK	3
KAZALO TABEL	3
1. UVOD	4
2. METODE DELO	5
2.1 Izlov	5
2.1.1 Lov z vodno pastjo	5
2.1.2 Lov z vodno mrežo	5
2.2 Odstranitev iz naravnega okolja	5
3. REZULTATI	6
4. VIRI IN LITERATURA	7
5. PRILOGE	8

KAZALO SLIK

Slika 1. Lokalitete ujetih tujerodnih vrst želv na Ljubljanskem barju v letu 2020.....	6
--	---

KAZALO TABEL

Tabela 1: Lokacije izlovljenih tujerodnih vrst želv na Ljubljanskem barju v letu 2020.	6
---	---

1. UVOD

Tujerodne vrste želv imajo negativen vpliv na naravo in biodiverzitetu. Najočitnejši negativen vpliv je kompeticija za vire z našo edino domorodno vrsto želve močvirsko sklednico (*Emys orbicularis*). Tujerodne vrste so lahko zaradi večje telesne velikosti kompeticijsko uspešnejše od močvirske sklednice. Prav tako so tujerodne vrste lahko prenašalci bolezni, ki prizadenejo močvirsko sklednico ali druge domorodne vrste živali ali zoonoz, ki so lahko nevarne tudi za človeka. Preko plenjenja lahko tujerodne vrste želv vplivajo tudi na vrste plena (nevretenčarji, ribe, dvoživke in plazilci) močvirske sklednice ali drugih domorodnih živali. Obvladovanje in odstranjevanje tujerodnih vrst želv v naravnih okoljih je potrebno tako iz vidika ohranjanja močvirske sklednice kot tudi ohranjanja biodiverzitet vodnih ekosistemov. (Kirbiš in sod. 2015, 2017, Vamberger in sod. 2012)

V Sloveniji je najpogostejša vrsta tujerodne želve okrasna gizdavka *Trachemys scripta* (staro ime popisana sklednica; Lipovšek 2019), od katere se najpogosteje pojavljata podvrsti rumenovratka (*T. scripta scripta*) in rdečevratka (*T. scripta elegans*). Okrasna gizdavka je z vsemi podvrstami uvrščena na seznam vrst, ki zadevajo Uredbo (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst. V naravi jo najdemo po celotni Sloveniji (CKFF 2020, Krofel in sod. 2009, Vamberger 2009), najpogosteje pa v bližini večjih naselij, saj največ želv v naravo izpustijo lastniki. Vrsta sicer naseljuje jezera, ribnike, počasi tekoče vode in druga vodna telesa. Opažanja okrasne gizdavke so znana iz celotnega območja Ljubljanskega barja.

Zaradi lege Ljubljanskega barja neposredno ob Ljubljani, lahko pričakujemo tudi druge tujerodne vrste vodnih želv, ki so na voljo v trgovinah z malimi živalmi. V Sloveniji so bili v naravnem okolju najdeni osebki navadne okrasnice (*Pseudemys concinna*), nelsonijeve okrasnice (*Pseudemys nelsoni*), lažne zemljevidarke (*Gratemys pseudogeographica*) in kitajske trikrempljičarke (*Pelodiscus sinensis*) (CKFF 2020), ki jih lahko pričakujemo tudi na območju Ljubljanskega barja.

2. METODE DELA

2.1 Izlov

2.1.1 Lov z vodno pastjo

Vrša je vodna past, ki je zgrajena iz žičnatega ogrodja, oblečenega v mrežo. Ob straneh ima vhod, ki je oblikovan tako, da želva, ki pride v vršo, ne najde izhoda iz nje. V vršo smo za vabo nastavili koščke perutninske, svinjske ali goveje drobovine (jetra ali srca), ribe ali ribje konzerve. Točne lokacije za namestitev vrš smo izbrali na območjih, kjer smo predvidevali, da se želve hranijo. Koordinate vsake vrše smo si zabeležili z GPS napravo. Vrše smo namestili tako, da je vsaj ena tretjina vrše gledala nad gladino, kar je ujetim želvam omogočilo dostop do zraka. Vrše smo privezali in pričvrstili tako, da se ob premikih zaradi ujetih živali niso nikoli popolnoma potopile. V vsako vršo smo namestili tudi plastificirano obvestilo o poteku izlova in telefonsko številko za ostale informacije. Vsako vršo smo pregledali vsaj enkrat dnevno, tako da nobena žival ni bila ujeta več kot 24 ur. Lov z vršami smo na posamezni lokaciji opravljali vsaj 3 dni skupaj, tudi v primeru deževnega vremena. Na lokacijah, kjer se je po močnejšem deževju bistveno dvignila gladina vode, smo zaradi nevarnosti popolne potopitve vrš vrše odstranili in lov z vršami prekinili.

2.1.2 Lov z vodno mrežo

Želve, ki smo jih ob pregledovanju terena opazili v naravi, smo poskušali ujeti z roko ali z ročno vodno mrežo. Lov z roko je bil najbolj učinkovit v okoljih z enostavnim dostopom in/ali na lokacijah s plitko vodo. Pregled terena oz. lov želv smo izvajali samo ob toplem in sončnem vremenu, ko so bile želve aktivne.

2.2 Odstranitev iz naravnega okolja

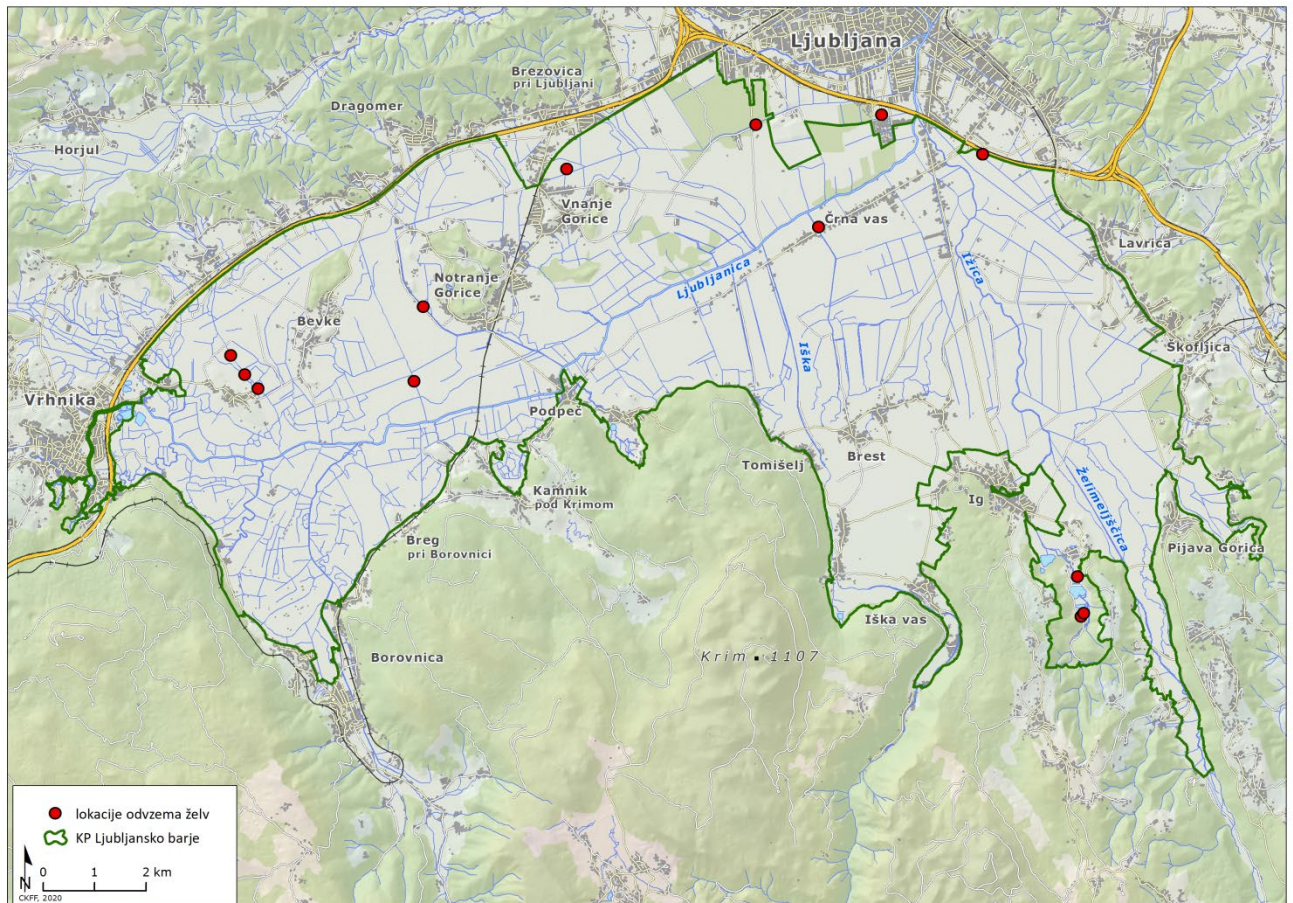
Ujete osebkje tujerodnih vrst želv smo odstranili iz naravnega okolja. Vsak osebek smo izmerili in fotografirali. V plastičnih zabojih smo jih nato odpeljali v veterinarsko ambulanto.

3. REZULTATI

V letu 2020 smo izlov tujerodnih vrst želv izvedli na 8 območjih, na katerih smo ujeli 19 tujerodnih želv (tabela 1, slika 1).

Tabela 1: Lokacije izlovljenih tujerodnih vrst želv na Ljubljanskem barju v letu 2020.

Lokacija izlova	Število in vrsta izlovljenih tujerodnih želv
Rezani ribnik v Dragi pri Igu	1 osebek <i>Trachemys scripta scripta</i>
Spodnji ribnik v Dragi pri Igu	1 osebek <i>Trachemys scripta elegans</i>
Brezovica-kanal	2 osebka <i>Trachemys scripta elegans</i>
Zrnica	3 osebki <i>Trachemys scripta elegans</i>
Kanal pod južno obvoznico	4 osebki <i>Trachemys scripta elegans</i> 1 osebek <i>Trachemys scripta scripta</i>
Draga pri Igu	2 osebka <i>Trachemys scripta elegans</i>
Veliki graben	1 osebek <i>Trachemys scripta elegans</i>
Brevški jarek	1 osebek <i>Trachemys scripta elegans</i>
Curnovec	1 osebek <i>Trachemys scripta elegans</i>
Črna vas	1 osebek <i>Trachemys scripta scripta</i>
Rakova Jelša	1 osebek <i>Trachemys scripta elegans</i>

Slika 1. Lokalitete ujetih tujerodnih vrst želv na Ljubljanskem barju v letu 2020.

4. VIRI IN LITERATURA

- CKFF, 2020. Podatkovna zbirka Centra za kartografijo favne in flore (stanje z dne 15. 11. 2020)
- Kirbiš, N., D. Vinko & J. Kus Veenvliet, 2015. Naravni spomenik »Jezeri v Fiesi«, pribežališče tujerodnih vrst živali. Osrednja tema. Trdoživ, Ljubljana 4(2): 11–18.
- Kirbiš, N., D. Vinko & G. Aljančič, 2017. Invazivke nikoli ne počivajo: Ozaveščanje o in preprečevanje negativnega vpliva invazivnih vrst na evropsko ogrožene vrste. Končno poročilo 2017.
- Krofel, M., V. Cafuta, G. Planinc, M. Sopotnik, A. Šalamun, S. Tome, M. Vamberger & A. Žagar, 2009. Razširjenost plazilcev v Sloveniji: pregled podatkov, zbranih do leta 2009. *Natura Sloveniae*, Ljubljana 11(2): 61–99.
- Lipovšek, G., 2019. *Trachemys scripta*, kako ti je ime? Trdoživ, Ljubljana 8(1): 21.
- Vamberger, M., 2009. European pond turtle (*Emys orbicularis*) in Slovenia. In: Rogner, M. (ured.), *European pond turtle (Emys orbicularis)*, str. 191–193, Frankfurt am Main (Edition chimaira no. 4).
- Vamberger, M., G. Lipovšek & M. Gregorič, 2012. First reproduction record of *Trachemys scripta* (Schoepff, 1792), in Slovenia. Short note. *Herpetozoa*, Wien 25(1/2): 76–79.

5. PRILOGE

Priloga 1: OBRAZEC ZA POROČANJE O IZLOVLJENIH OSEBKIH TUJERODNIH VRST ŽELV v okviru javnega naročila »Izlov tujerodnih vrst želv iz območja Natura 2000 Ljubljansko barje«

Priloga 2: OBRAZEC ZA POROČANJE O LOKALITETAH OPRAVLJENEGA LOVA TUJERODNIH VRST ŽELV v okviru javnega naročila »Izlov tujerodnih vrst želv iz območja Natura 2000 Ljubljansko barje«

Priloga 3: Fotografije izlovljenih osebkov (*.jpg)

Priloga 4: Fotografije lokacij izlova (*.jpg)

Priloga 5: Kopija računa (racun.pdf)